

Gabriela SAGANEAN
Profesor
Universitatea de Stat din Moldova
Chișinău, Republica Moldova

Aspectul emotiv în literatură și traducerea din limba engleză în limba română

Rezumat: Aspectul emotiv prezintă un interes sporit în activitatea de traducere, deoarece acesta conține un amalgam de sentimente, trăiri, caracteristice societății. Anume acest lucru determină interesul față de tema cercetată. Redarea expresivității limbajului afectiv în traducere prezintă o dificultate deosebită pentru traducător, deoarece considerăm că oamenii din diferite colțuri ale lumii trăiesc aceleași emoții, însă redarea lor lingvistică diferă în traducere. Ne-am propus să identificăm unele modalități lingvistice de exprimare ale emoțiilor care stau la baza deciziilor, acțiunilor și discursurilor personajelor unei opere literare, determinând evoluția unei narațiuni și să le analizăm din perspectiva traducerii din limba engleză în limba română. Ne vom axa pe cele mai frecvent întâlnite tehnici și transformări de traducere în procesul de interpretare a limbajului afectiv care reușesc să păstreze acea trăire sau stare sentimentală exprimată de textul sursă.

Cuvinte-cheie: emoții, expresivitate, expresii idiomatice, traducere, transformări lexicale și gramaticale

Abstract: The emotive aspect presents an increased interest in the translation because it contains a mixture of feelings, emotions, characteristic of the society. This is what determines the interest in the researched topic. Rendering the expressiveness of the affective language in translation presents particular difficulty for the translator, because we believe that people in different parts of the world experience the same emotions, but the linguistic means of expressing them differ in translation. We aimed at identifying

some linguistic means of expressing emotions underlying the decisions, actions and speeches of the literary characters, prompting the development of narration and to analyze them in terms of translation from English into Romanian. We will focus on the most common translation techniques and transformations met in the interpretation of the affective language that manage to keep the emotional feeling or emotional state expressed in the source text.

Keywords: emotions, expressiveness, idioms, translation, lexical and grammatical transformations

Introducere

Emoțiile reprezintă reacții afective de o intensitate mijlocie sau scurtă, care sunt însoțite de modificări în activitățile organismului, arătând astfel atitudinea individului față de realitate. Ele sunt de asemenea niște răspunsuri psihice de o intensitate mare ce este caracterizată prin manifestări expresive, fiziologice și subiective tipice. Emoția poate fi considerată drept un sistem de apărare, dat fiind faptul că aceasta afectează atenția, capacitatea și viteza de reacție a unei persoane și desigur că modul lui de a acționa și de a se comporta într-o societate.

Acest termen provine de la latinescul *emotionis*, ceea ce s-ar traduce ca impulsul ce aduce reacții. În domeniul psihologiei, acest termen este definit drept o modalitate de percepție a elementelor și relațiilor dintre realitate și imaginație, care poate fi exprimată fizic prin intermediul unor funcții fiziologice ale omului, spre exemplu expresiile faciale sau ritmul cardiac și care se pot solda cu reacții ca plânsul sau râsul în exces.

Caracteristici generale ale emoțiilor

Emoțiile au servit drept obiect de studiu și de cercetare mai multor scriitori, poeți, filozofi. Unul dintre filozofii de seamă ai lumii și învățătorii spirituali ai Indiei care a abordat acest subiect în lucrările sale este Osho, care în lucrarea sa *Emoțiile* susține că “emoțiile se nasc în mintea noastră. Conștiința nu își are însă sediul în minte. Mai mult, mintea se află în interiorul conștiinței! Nu noi conținem conștiința, ci ea ne conține pe noi. Conștiința este mai mare decât noi” (2). Osho prezintă ideea că sentimentele, emoțiile sau oricare gânduri pe care le avem noi, nu sunt altceva decât o proiecție a lumii exterioare și a modului în care aceasta ne manipulează.

De-a lungul anilor experții în domeniul psihologiei au fost preocupați de studiul emoțiilor, prezentând diferite clasificări ale acestora. La mijlocul anilor '60, secolul trecut, psihologul și cercetătorul american, Paul Ekman, de la Universitatea California, expert în studiul emoțiilor, manifestărilor acestora și în studiul mecanismului minciunii, a întreprins un ambițios studiu intercultural, colaborând cu alți cercetători din 21 de țări, pentru a afla dacă emoțiile sunt într-adevăr universale. Rezultatele studiului arată că expresiile faciale a șase emoții – *surpriza, frica, furia, tristețea, dezgustul și fericirea* erau aceleași în fiecare țară în care s-a desfășurat studiul. Mai târziu, el a adăugat la această listă încă o emoție – *disprețul*.

Clasificarea de bază ce cuprinde emoțiile pozitive și negative a fost realizată de Human-Machine Interaction Network of Emotion sau HUMAINE, care a identificat și clasificat emoțiile în felul următor: *emoțiile pozitive*: amuzament, încântare, euforie, excitare, fericire, bucurie, plăcere, calm, mulțumire, relaxare, ușurare, seninătate; *gânduri pozitive*: curaj, speranță, mândrie, satisfacție, încredere și *emoții negative*: îndoială, invidie, frustrare, vinovăție, rușine; *emoții negative și puternice*: furie, supărare, dispreț, dezgust, iritație; *emoții negative în afara zonei de control*: anxietate, jenă, frică, neputință; *emoții negative și pasive*: plictiseală, deznădejde, dezamăgire, suferință, tristețe; *agitație*: stres, șoc, tensiune.

Niciodată nu a fost exclus faptul că emoțiile au jucat un rol destul de important în literatură, fiind chiar unul din motivele de bază pentru care cititori aleg să citească un roman, genul acestuia nefiind atât de important. Emoțiile stau la baza deciziilor, acțiunilor și discursurile tuturor personajelor, determinând evoluția unei povestiri. Dacă nu ar exista emoțiile, personajul ar fi lipsit total de farmec. Intriga nu mai există, iar evenimentele sunt lipsite de sens. Toate acestea pentru că cititorul alege o carte doar pentru a trăi o experiență emoțională, pentru ca să stabilească legături cu personajele, care devin modele și o carte deschisă de la care ai ce învăța. Iată de ce aspectul lexical al unui text artistic este semnificativ pentru succesul acestuia, iar orice verb, substantiv sau interjecție își va juca perfect rolul în acest spectacol al cuvintelor.

Putem considera emoția drept o constantă universală a semnificației, însă aceasta nu este întotdeauna și un sens comunicat. Christian Plantin propune următoarea clasificare a emoției: *emoție direct exprimată, emoție indirect exprimată sau emoție reconstituită* (218-219).

Modalități de exprimare a emoțiilor

Enunțul cuprinde numeroase lexeme ce reprezintă diverse emoții. Verbul, ca partea cea mai importantă de vorbire în orice limbă, exprimând în general o acțiune, este un mod semnificativ de a exprima o emoție într-o operă literară sau o simplă comunicare. Această parte de vorbire are o importanță deosebită în comunicare, întrucât verbul este prezent absolut în toate limbile și o propoziție poate exista numai dacă are un verb. Verbul are la bază exprimarea atitudinii emițătorului față de acțiunea, procesul sau starea enunțată, iar împreună cu modurile acestuia, eul rostitor în discursul epic, liric sau dramatic este angajat în comunicare sau în operă. Resursele de expresivitate artistică ale acestei categorii gramaticale specifice verbului sunt actualizate prin marcarea modului în care emițătorul (naratorul, eul liric, personajul epic sau dramatic) se raportează la obiectul enunțării, felul în care le percepe și ipostaza lui - implicată, subiectivă sau nonparticipativă, obiectivă - față de evenimentele, situațiile, ori stările comunicate prin discurs. Emoția poate fi exprimată direct prin descrieri referențiale ale afectului sau prin verbe, și anume verbele care denotă anumite sentimente. Aceste tipuri de verbe noi le mai numim verbele afective: *Situația o înfurie pe Maria; Tremur de ciudă; Se înfioră la gândul*. De asemenea, unele verbe capătă sens figurat în cadrul propozițiilor, trezind în conștiința cititorilor imagini plastice, emoții, sentimente, exprimând un alt sens decât cel denotativ: *M-a cuprins o jale; Lacrimile îi sfâșiau inima*. Exprimarea explicită a emoției mai poate să apară la nivelul inserțiilor metadiscursive referitoare la starea sufletească a emițătorului. Altfel spus, afectul este identificabil și la nivelul atitudinii propoziționale a vorbitorului. Spicuim din discursurile politice ale lui Mihail Kogălniceanu: *din nenorocire, s-a întâmplat, domnilor, [...]; cu durere vă spun că; Când am auzit toate aceste pâri mari și grele asupra minsteriului nostru, am stat în desăvârșită uimire* (350), etc.

Pentru exprimarea îndoielii, a nehotărârii, a anxietății, utilizăm verbe ca: *a se îndoii, a crede, a-i fi frică*; de exemplu *Mă îndoiesc că anunțul pentru ocuparea postului de manager în afaceri la compania Eccosystem mai este valabil: au trecut deja două săptămâni de când s-a scos la concurs postul*.

De cele mai multe ori, propoziția dubitativă conține o negație. Pe lângă elementele nonmanuale specifice, nuanța de dubiu, bănuială, șovăire se realizează prin utilizarea unor semne al căror înțeles reflectă această nuanțare. Există modalizatori sau verbe echivalente cu: *mă îndoiesc/am îndoieli asupra..., nu sunt hotărât ce/cum/cine/une..., nu știu, nu cred, poate, probabil, cine știe?*

Adjectivul își realizează funcția expresiv-estetică în dependență cu termenul determinat sau cu relațiile contextuale, remarcându-și prezența în descrieri literare, dar și în descrieri obiective, tocmai datorită faptului că sensul său poate reda diferite trăsături, însușiri, particularități ale obiectelor ce ne înconjoară. Un efect expresiv este redat în special de superlativul construit cu alte adverbe decât *foarte*; superlativul obținut prin repetare sau prin reluare; superlativul construit prin schimbarea topicii.

Este foarte importantă în limba română folosirea unor forme semantice ilogice pentru superlativ (hipercharacterizarea unor personaje): *grozav de frumoasă* (“care te îngrozește”), *frumoasă foc* (“care te arde”), *scump de mama focului* (“în măsură să ardă în întregime”). (*Curs de stilistică a limbii române* 185)

Interjecția constituie o categorie lexical-morfologică a limbajului oral și reprezintă expresia verbală a unor stări afective sau intelectuale. Acestea exprimă atitudinea vorbitorului față de acțiunile interlocutorului: *bravo!*, *ura!* (entuziasm și admirație), *halall!*, *ptiu!* (dispreț) (*Ibid.*) sau chiar putem distinge care este starea afectivă a vorbitorului: *oh!*, *ah!*, aceste interjecții putând fi utilizate atât cu admirație, dragoste sau afecțiune, cât și cu mâhnire.

Clasele morfologice de cuvinte posedă valențe expresive tipice, reliefate mai ales de stilul beletristic: substantivul desemnează, în general, o lume statică, perceptibilă; verbul sugerează dinamism, vitalitate, dar și dramatism; adjectivul califică sau descalifică obiectele lumii înconjurătoare, fiind veșmântul ce dă pregnanță substantivului; interjecția devine relevantă prin caracterul ei spontan și prin funcția onomatopeică etc.

O sursă de expresivitate cu un potențial stilistic enorm este limba vorbită, limbajul popular, cu toate articulațiile lui primare. Limba vorbită oferă artistului nu numai un material brut, ci și o serie de combinații ale elementelor lingvistice cu valori stilistice. Expresia cerută de o anumită emoție e bogată în astfel de valori stilistice, deoarece emoția îi impune vorbitorului evitarea clișeelelor banale.

Elementul emotiv este procesorul expresivității în limbajul popular, este un element ce conține, în orice manifestare, o doză de subiectivism. Dumitru Irimia observă că “expresivitatea stilistică a limbajului popular reprezintă capacitatea structurii verbale a textului de a construi și a revela în același timp, în mod sugestiv, mesajul pe care îl transmite și mai ales o componentă a mesajului, cea subiectivă” (29).

Limbajul popular include toată gama de construcții și entități lingvistice: de la cuvinte uniforme, neexpresive, până la unități, configurații pline de poezie. Printre acestea, un loc aparte îl au locuțiunile, expresiile și structurile unitare cu un conținut metaforic, într-un cuvânt – frazeologia, în sensul cel mai larg.

Frazeologismele, ca tipare expresive formate, sunt căutate și utilizate cu succes de scriitori. Frazeologismele nu sunt valorificate doar pentru “forța lor expresivă”, dar și pentru fondul spiritual și de conținut, pentru demersul lor generator și reflectant. Literatura artistică abundă în frazeologisme cu rol expresiv care redau anumite stări, sentimente ale personajelor, de exemplu *As happy as a clam – a fi în culma fericirii; go bananas – a înnebuni/a avea accese de furie; to pipe one’s eye – a plânge etc.*

Limbajul non-verbal este mijlocul de comunicare original pentru toți oamenii. Acest mijloc de comunicare a apărut cu mult timp înaintea vorbirii, fiind specific nu doar pentru oameni, ci și pentru animale. Limbajul non-verbal este alcătuit din expresii faciale, gesturi ale mâinilor, postura corpului și maniere, atitudini și putem spune chiar tonalitatea vocii. Acest tip de limbaj este “cea ce puteți face cu organismul dumneavoastră pentru a exprima ceva, însă fără cuvinte” (Reiman 28).

Atât limbajul non-verbal, cât și aspectul lexical sau stilistic al emoțiilor ajută la conturarea unei clare imagini a sugestiei fiecărei emoții în parte, fiindu-ne ușor să atribuim personajului diverse caracteristici și putând în acest fel să justificăm orice acțiune pe care acesta o întreprinde.

Adaptarea pragmatică în traducerea emoțiilor

Vom analiza modalitățile de interpretare ale emoțiilor în romanul *Pe aripile vântului* de M. Mitchell apărut în 2010 și tradus de Mary Polihroniade-Lăzărescu. Această operă devine un roman îndrăgit de mai multe generații pe parcursul anilor. Traducerea unei opere este la fel de importantă ca și scrierea acesteia, întrucât presupune atenție la detalii, cunoașterea diferitor procedee și aplicarea lor în practică. Este la fel de important să traduci o operă corect, pentru ca traducătorul să nu fie învinuit de nepăstrarea sensului de bază.

În cadrul procesului de traducere a acestui roman, sunt folosite diverse procedee și tehnici de traducere care au drept scop păstrarea sensului de bază. Substituțiile sau transformările lexicale și gramaticale sunt unele dintre cele mai des folosite procedee de adaptare pragmatică în traducerea

unei opere literare. Atunci când traducem un text literar cu efecte stilistice, expresive, traducătorul trebuie să fie conștient de faptul că atât adaptarea la nivelul lexicului, în general, cât și procedeele concrete de adaptare alese de către acesta, în particular, vor avea un impact direct asupra stilisticii textului.

Procedeele *specificării* sau *concretizării* constă în înlocuirea unui cuvânt cu sens mai larg în limba sursă cu un cuvânt cu sens mai specific sau putem spune înlocuirea cuvântului sau îmbinării de cuvinte cu un conținut logico-semantic mai larg din limba sursă cu un cuvânt sau îmbinare de cuvinte cu un conținut logico-semantic mai restrâns din limba țintă. *Her heart swelled up with misery, until it felt too large for her bosom. It beat with odd little jerks; her hands were cold, and a feeling of disaster oppressed her. / inima îi era plină de atâta suferință, încât avu impresia că se va sparge, bătea cu lovituri mici, neregulate. Măinile îi erau reci și avea senzația iminenței unei mari nenorociri.* Momentul în care Scarlett aude pentru prima dată noutatea că Ashley se căsătorește este dezastruos pentru ea. Inima ei este cea care produce bătăi suplimentare ritmice: *too large for her bosom*, iar în română se specifică că mărimea inimii de la bătăile rapide a ajuns în punctul în care sparge pieptul, utilizând o metaforă, astfel obținând o transformare metaforică. Este important de concretizat impactul unei noutăți asupra stării emoționale. Această situație exprimă suferința sau tristețea pe care o trăiește Scarlett în acel moment, fiind chiar unul din momentele de bază din viața ei în care se confruntă cu neplăceri. Caracterul acestui personaj este obișnuit cu posesia absolută a tot ce îi pofteste inima: bărbați, atenție, grijă, iar momentul în care află că Ashley se va căsători se egalează cu prăbușirea lumii pentru ea, întrucât unicul bărbat de care ea ar avea nevoie, este Ashley.

Generalizarea este exact opusul specificării și se folosește frecvent în procesul de traducere din limba engleză în limba română. Acest procedeu constă în înlocuirea unității originale, care are un conținut mai restrâns cu o unitate din limba țintă cu un conținut mai larg. Iată un exemplu din romanul *Pe aripile vântului* de M. Mitchell unde s-a folosit acest procedeu: *Even in her sorrow at Gerald's death, she did not forget the appearance she was making and she looked down at her body with distaste. Her figure was completely gone and her face and ankles were puffy. / Cu toată durerea pe care i-o pricinuia moartea lui Gerald, Scarlett era conștientă de felul cum arăta și se cerceta cu dezgust. Își pierduse complet silueta, și fața și gleznele îi erau umflate.* Generalizarea acțiunii de a se uita în jos la corpul ei este

una necesară, întrucât nu există nici un efect stilistic dacă traducem iarăși literalmente. Acțiunea de *cercetare* este una ce prezintă interesul sporit al lui Scarlet pentru fizicul ei și anume corpul, examinând orice detaliu, care este important pentru ea. Este specificat modul în care Scarlett se cercetează, acesta fiind plin de dezgust, deci aceasta este ceea ce simte Scarlett pentru ea în momentul în care este însărcinată și știe că-l va întâlni pe Ashley. Verbul reflexiv *a se cerceta* impune autocritică, detaliu, minuțiozitate în cadrul celor mai mici lucruri observate de Scarlett la ea. Este o emoție negativă ce o cuprinde total, dar și o caracterizează ca fiind persoana idealistă.

Modularea este procedeul de traducere ce prezintă o dezvoltare semantică, înlocuind un cuvânt sau o îmbinare de cuvinte prin corespundere traductologică, conținutul căreia reiese din conținutul unității originale, prin a menține relațiile logice. Este un procedeu ce se axează mai ales pe contextul stilistic. El mai este numit și procedeul dezvoltării logice, unitatea fiind logic legată de unitatea contextuală. Uneori, această tehnică de traducere este cea mai reușită pentru redarea sensului expresiei originale cititorului. Un exemplu elocvent utilizat în cadrul procedeeului de modulare este următorul: *Even in her heartbreak, she **shrank** from the thought of facing him when she was carrying another man's child./ Se înfioră la gândul că va trebui să apară în fața lui însărcinată cu copilul altuia.* Verbul *shrank* din engleză semnifică *a se retrage*, iar în română este tradus drept *a se înfiora*. Ilustrează întocmai persistența gândului revederii cu Ashley în timp ce era însărcinată. Verbul *a se înfiora* deja sugerează ceea ce simte Scarlett – fiori, deci putem astfel determina care este tipul emoției. Cuprinsă de fiorii dragostei, Scarlett este cuprinsă de rușine chiar, rușinea de a-l revedea ea fiind însărcinată, preocupată fiind mereu de fizicul și vestimentația ideală. Această emoție negativă face parte anume din gândurile negative, precum rușinea.

Transformările gramaticale reprezintă procedeul de traducere prin care unitățile gramaticale din textul original sunt schimbate în alte unități cu alte sensuri gramaticale. În cadrul acestui procedeu, sensul nu este schimbat. În roman, întâlnim numeroase exemple de substituiri gramaticale, precum: *With fingers that **shook**, she opened it and read: Beloved, I am coming home to you-- /Cu degete **tremurânde**, Scarlett desfăcu hârtia și citi: Iubita mea, revin **lângă** tine...* Verbul *shook* la timpul trecut din limba engleză este redat în limba română prin gerunziu. De fapt, există diferență dintre verbul care prezintă o acțiune încheiată, efectul persistând sau încetând în momentul enunțării și gerunziul care păstrează conținutul dinamic specific

verbului, acțiunea fiind în desfășurare, desemnând o stare durativă, în cazul nostru *tremurândul* degetelor. Tremuratul degetelor este determinat de emoționalitatea puternică a momentului, moment în care Scarlett realizează și aproape este sigură că Ashley este viu. Din cadrul celor șase emoții universale conform savantului Ekman, acest moment este unul al surprizei ce a cuprins-o total. Prepoziția din limba engleză – *to*, înseamnă *spre, la*; iar în limba română, traducerea este *lângă*, punându-se accent pe locul, momentul însuși devenind mai apropiat parcă.

*I said I didn't want to talk about it, she said **coldly** but Alex did not seem rebuffed.* / *Ți-am mai spus că nu vreau să vorbesc de asta, zise Scarlett pe un **ton rece**, dar Alex nu se arătă jignit, ba chiar păru că înțelege asprimea ei – ceea ce o cam enervă.* Substituirea gramaticală trece de la adverb la adjectiv: *coldly* (*adv.*) – *rece* (*adj.*), subliniind atitudinea lui Scarlett față de acest subiect de discuție, care este iritant pentru ea. Pentru a demonstra atitudinea ei față de acest subiect, este utilizată prezentarea elementului non-verbal, tonul, care reprezintă un aspect important în determinarea emoției. Dacă în exemplul dat, avem prezentat *tonul rece*, desprindem disprețul lui Scarlett pentru faptul cum arată ea (însărcinată), pentru faptul că este întrebată exact ceea ce nu vrea să discute. Adjectivul *rece* este utilizat cu scopul de a accentua ignoranța de care Scarlett dă dovadă pentru orice întrebare prea personală. Caracterul ei puternic nu-i permite mila, jalea sau compătimirea altora. Acest *ton rece* are drept scop de a îndepărta pe interlocutor, semnificând distanță. Observăm și un element al *omiterii*, pentru că nu a fost tradus în română următoarea secvență – *even in her heartbreak*, traducerea în română începând cu *se înfioră*, ceea ce poate duce la ideea că verbul puternic afectiv din română cuprinde în sine sensul de mâhnire adâncă. *I don't blame you one bit, Scarlett. / Ai dreptate, Scarlett.* Acest procedeu ține de contextul stilistic, întrucât este înlocuită sintagma *I don't blame you* cu *ai dreptate*, acest lucru reieșind din conținutul unității originale. În cadrul acestui exemplu, observăm că s-a recurs și la schimbarea categoriei gramaticale, pentru că în limba engleză ideea este comunicată de persoana I, iar în limba română, acțiunea deja se referă la persoana a II-a singular. Schimbarea persoanei are un efect stilistic remarcant, întrucât acțiunea este atribuită interlocutorului: dacă în engleză spunem că Alex este cel care nu o învinuiește și nu o judecă, în română spunem că Scarlett este cea care are dreptate.

Exemplul dat prezintă omiterea unei secvențe de frază, care de fapt, este destul de importantă, însă poate fi categorisit drept un simplu detaliu

care nu ar schimba foarte mult sensul acestui fragment, ci doar ar prezenta pentru cititor o imagine mai complexă din care ar desprinde caracterizarea personajului.

Următorul exemplu este, de asemenea, un caz de substituție gramaticală.

... *want to marry a complaining nagger like Suellen.* / ... să ia de nevastă o scorpie ca Suellen, **care-și petrecea vremea văitându-se și cicălind pe toți**. Grupul atributiv *complaining nagger* este tradus prin intermediul unei subordonate atributive, prezentând starea sufletească și atitudinea față de cei din jur a personajului.

În exemplul următor, metafora *the dark blood flooded* din engleză a fost tradusă prin expresia *fața i se înroși de mânie*, întrucât este exprimată furia, mânia – una din emoțiile de bază universale ce presupune intensitate, ceea ce este redat prin *dark blood*. În acest sens, avem elemente și de limbaj non-verbal: doar privind o persoană care ar fi mâniată, vom observa roșeața de pe fața ei. Efortul de a ascunde această emoție este unul mare, dar nu îi reușește lui Alex, care chiar dacă este de acord cu Scarlett, nu acceptă acest lucru, iar limbajul feței trădează tot ce simte acesta.

I don't blame you one bit, Scarlett, said Alex while **the dark blood of anger flooded his face.** / — Ai dreptate, Scarlett, declară Alex, și **fața i se înroși** de mânie.

Un procedeu des utilizat în cadrul traducerii este *traducere explicativă*, care poate fi considerată drept cea mai reușită atunci când întâlnim o secvență care ne este într-adevăr dificil să o traducem. Acest procedeu oferă detalii în așa fel, încât cititorului îi va fi ușor să înțeleagă orice mesaj al textului. Acest procedeu constă în transformarea lexico-gramaticală prin care unitatea lexicală este înlocuită prin îmbinare de cuvinte, care presupune o înțelegere mai amplă în altă limbă.

She peered up and down the street for Will Benteen. / *Cercetă cu privirea strada, în speranța că-l va vedea pe Will Benteen* Dacă ar fi să traducem din engleză prepoziția *for* – atunci ne-am putea referi la *pentru, de la, în scopul*. În română, această prepoziție este tradusă printr-o propoziție – *în speranța că-l va vedea*. Această propoziție cuprinde mai multe detalii, oferind cititorului posibilitatea de a determina și de a observa care este de fapt emoția ce o are Scarlett. Timpul viitor denotă o acțiune ce poate să se întâmple, iar în speranța, ne sugerează faptul că Scarlett asta își dorește.

Dacă speranța nu este în lista acelor emoții universale, atunci putem să o categorisim drept o emoție secundară.

În cazul expresiilor *idiomatice echivalența* este procedeul de traducere des întâlnit, în cazul dat expresia *what's eatin'* este tradusă printr-un analog frazeologic "No, it ain't their home. That's just *what's eatin'* on Ashley. It ain't his home and he don't feel like he's earnin' his keep."/ "— Nu, nu e căminul lor. Tocmai asta *il roade* pe Ashley. Nu se simte acasă și are impresia că nu face destulă treabă spre a plăti întreținerea lui și a familiei."

Lexemul *a roade* are drept scop ilustrarea perfectă a chinurilor și gândurilor lui Ashley asupra traiului lui nemeritat pe pământul de la Tara. El fiind un bărbat, nu-și putea permite acest lucru și era ros de acest gând. Acest sentiment îl putem atribui mistuirii interioare în cazul în care un gând nu te mai lasă și te frământă întruna.

Un alt procedeu care este folosit în cadrul traducerii unei opere literare este *unirea propozițiilor* sau *descompunerea unei fraze*. Descompunerea unei fraze este utilizată în scopul evidențierii intensității trăirilor emoțiilor în cadrul textului, pentru că în acest mod trăirea acestor emoții devine o înșiruire largă și vastă care acceantuează în acest fel cum simte de fapt personajul. În exemplul de mai jos, am prezentat un exemplu în care fraza este descompusă, iar efectuarea pauzei după terminarea fiecărui enunț, impune seriozitatea și gravitatea emoției lui Scarlett, care era pătrunsă de acea frază a lui Ashley pentru Melanie, dar receptată personal. Bucuria nebună de a ști că Ashley era viu a cuprins-o în totalitate, inundându-i sufletul cu lacrimile de fericire: *Tears began to stream down her face so that she could not read and her heart swelled up until she felt she could not bear the joy of it./ Lacrimile începură să-i curgă pe față. Nu putea să citească mai departe. Inima sta gata să-i plesnească și crezu că nu va putea să îndure această fericire*. Dacă în limba engleză, această frază o citim fără să facem însemnate pauzele, atunci în limba română, pauza efectuată după fiecare punct, de la sfârșitul propoziției cuprinde în totalitate efectul urmărit de către autor, acela de a accentua cum a acționat acea scrisoare asupra lui Scarlett. Distingem o emoție pozitivă în cadrul acestui pasaj: "*nu va mai putea să îndure această fericire*", ea fiind prea multă, încât este exprimată prin cadrul lacrimilor, chiar dacă lacrimile ar fi o caracteristică distinctivă a exprimării tristeții. Verbul "*crezu*", fiind la prezentul simplu, reliefează valoarea momentană a fericirii lui Scarlett.

Opusul descompunerii unei fraze este *unirea propozițiilor*, care are drept scop exprimarea și ilustrarea emoțiilor în cadrul unei fraze, aceasta

fiind citită dintr-o singură răsuflare, comprimând totalitatea sentimentelor unui personaj. Următorul exemplu ilustrează *unirea propozițiilor*:

In the first rush of joy when her eyes met those words, they had meant only that Ashley was coming home to her. Now, in the light of cooler reason, it was Melanie to whom he was returning, Melanie who went about the house these days singing with joy./ În primul moment, bucuria îi fusese atât de mare, încât își închipuise că Ashley revenea lângă ea, iar când mintea nu-i mai fu atât de înfierbântată, își dădu seama că revenea lângă Melanie, ale cărei cântece umpleau acum casa.

Aceste două propoziții unite de conjucția *iar*, redau opoziția dintre realitatea și imaginația lui Scarlett: Ashley venea acasă lângă soția lui, ea fiind numită “iubita” lui, iar Scarlett trăiește iubirea lor doi pentru ea singură. Toate aceste detalii într-un singur enunț impun enunțurile și emoții pentru personajul principal.

Concluzii

Toate aceste modele ale transformărilor și tehnicilor de traducere ale emoțiilor din limba engleză în română au avut drept scop sublinierea dificultății de traducere a afectivității unei opere literare, pentru că traducătorul devine noul scriitor al operei în care acesta valorifică nu doar limbajul, ci și emoțiile personajelor sale. Este importantă tehnica utilizată în momentul traducerii și dacă ometem sau adăugăm ceva, trebuie să urmărim neapărat cursul logic al textului sursă. În momentul analizei traducerii emoțiilor, trebuie să fim atenți la clasificarea emoțiilor, pentru a observa aspectele lexicale și stilistice folosite în cadrul traducerii. Traducerea acestui text întrunește diverse procedee de traducere, ceea ce determină minuțiozitatea traducerii acestei opere, traducătorul reușind să cuprindă sensul de bază transmis cititorului din textul sursă.

Bibliografie

Curs de stilistică a limbii române, Chișinău, AȘM, 2010.
Ekman, Paul, Rosenberg, Erika, *Hat the Face Reveals*, Oxford University Press, 1997.

- Irimia, Dumitru, *Structura stilistică a limbii române contemporane*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986.
- Kogălniceanu, Mihail, *Opere*, V. Oratorie III, 1878-1891, Partea I, 1878-1880, Text stabilit, studiu introductiv, note și comentarii de Georgeta Penelea, București, Academiei Republicii Socialiste România, 1984.
- Osho, *Emoțiile*, Editura Mix, 2003.
- Plantin, Christian, «La construction rhétorique des émotions », Proceedings of the International Conference, Lugano, April 22-23, editors Eddo Rigotti, Sara Cigada, Books, 1997.
- Proshina, Zoia, *Textbook on Translation Vladivostok*, Far Eastern University Press, 2008.
- Reiman, Tonya, *Limbajul trupului*, București, Curtea Veche, 2010.

Cărți de referință

- Mitchell, Margaret, *Gone With The Wind*, London, Pan Macmillan, 1974.
- Mitchell, Margaret, *Pe aripile vântului*, Traducere Polihroniade-Lăzărescu Mary, București, Adevărul, 2010.